

Socialno delo ali kako uzreti zatiranje

Zatiranje je vsako sistematično, ponavljajoče se in vsenavzoče povzročanje krivice (Deutsch, 2006). Ni nujno, da je ekstremno, nasilno, podprto z očitno zatiralskim pravnim redom (kot apartheid) ali z očitnim uzakonjenim pomanjkanjem pravic (npr. odrekanje volilne pravice ali pravice do upravljanja z lastnim telesom). Dogaja se ves čas in pogosto ga niti ne zaznamo, saj se kaže kot povsem običajno in normalno. Vsi zatiramo, ne da bi se tega sploh zavedali, in vsi smo zatirani, ne da bi to vedno opazili in vedeli, da smo žrtve. To vsenavzoče in samoumevno zatiranje Harvey (1999) poimenuje »civilizirano zatiranje«. Našemu pogledu se izmika, ker je skrito v vsakodnevnih, samoumevnih navadah, normah in simbolih (Young, 1990). Vzdržuje se s sistemi upravljanja in vodenja institucij in družbe ter živi, ker upoštevamo pravila v teh sistemih (Deutsch, 2006). Kot tako je zatiranje sistemsko, vsi smo del družbenega kolesja zatiranja in zatiranosti. Nemogoče postane ločevanje, kdo zatira in kdo je zatirani. Obremenjeni s kulturnimi stereotipi v vsakdanjih odnosih in prepričani, da delamo prav, smo samoumevni prenašalci zatiranja in hkrati vzdrževalci lastne pozicije zatiranega. Če želimo zatiranje uzreti in se mu postaviti po robu, imamo povsem praktično težavo, kako najti dovolj oddaljeno točko in dovolj z zatiralsko logiko nenasičenega načina razmišljanja, da bi zmogli prepoznati najprej lastno zatiralsko moč in videti lastno nemoč zatiranih.

Socialno delo temelji na vrednotah: družbene pravičnosti, humanosti, solidarnosti. Zgodovinsko se je socialno delo vedno ukvarjalo s problemom zatiranih. Zatiranje iz zornega kota socialnega dela pomeni zlorabo moči za nadzorovanje, popredmetenje, utišanje ljudi. O utišanju, popredmetenju v robotizirane izgorele delavke so sporočale članice in člani Društva socialnih delavk in delavcev Slovenije, ki so se junija 2018 zbrale na posvetu o reorganizaciji centrov za socialno delo na Fakulteti za socialno delo. Opozarjale so na lastno nemoč in vsiljevanje do skrajnosti zbirokratizirane logike upravljanja z ljudmi, ki jo zaznavajo v izrazito vertikalni shemi nove reorganizacije centrov za socialno delov. Zahtevale niso nič več kot spoštovanje načel socialnega dela.

Socialne delavke povsem dobro razumemo, da smo kolesce v stroju zatiranja. Da smo, kot temu pravi Lipsky (1980), skupaj z vsemi drugimi poklici pomoči birokracija na ravni ulice (*street level bureaucracy*). V strukturi družbe smo uvrščeni na prvo raven upravljanja z državljanji in državljkami. Nenehno smo pod pritiskom upravljalvske mašinerije in hkrati v zahtevi po (samo) obvladovanju lastne pozicije moči, ki vabi v zatiranje navzdol – uporabnikov in uporabnic, sodelavk in sodelavcev na manj uglednih delovnih mestih in drugih, ki so v manj privilegiranih družbenih skupinah, ker so drugi ali

drugačni (zaradi spola, starosti, dohodka, narodnosti, rase ...). Metode socialnega dela in odnos do uporabnikov naj bi izražali emancipacijske vrednote socialnega dela in delo naj bo opravljano tako, da bodo ljudje lahko doživeli lastno vrednost. Čas in zaupni prostor sta nujna pogoja za kakovostno socialno delo. Dva pogoja dela, ki jih na centrih za socialno delo reorganizacija ne bo zagotovila, kot tudi ni zagotovila, da bo dovolj zaposlenih na področju socialnega varstva, da bi zares lahko podprli uporabnike in uporabnice storitev v zelenih izidih. Ali, kot pravi v prispevku v tej številki revije avtorica Nina Mešl, da povabijo uporabnike in uporabnice v »k rešitvi usmerjenem pristopu dela«. Poziv k prekinitvi zatiranja lahko prepoznamo tudi v drugem članku, avtorice Tjaše Franko z naslovom »Endometrijoza: vidiki neenakosti spolov ter diskriminatorskih zakonskih in strokovnih okvirjev«. V članku razkriva strukturne mehanizme zatiranja žensk v postopkih zdravljenja in poziva socialne delavke, da postanejo mediatorke glasu diskriminiranih žensk. Tudi pregledni znanstveni članek Milka Poštraka z naslovom »Dometi socialno konstruktivističnega modela socialnega dela« lahko beremo kot poziv, in sicer poziv, da si v socialnem delu vedno znova vzamemo čas, da preverimo »videz stvari« in »zavrnamo nesprejemljivo in izumimo neznano«. Prispevka, ki sledita, naš pogled usmerita v najbolj vidne, najbolj manifestirane in hkrati najbolj normalizirane načine zatiranja. Jovita Pogorevc Merčnik predstavi raziskavo o dejavniki nasilja v družini, ki je bila izvedena med koroškimi dijaki, v intervjuju, ki sledi, beremo o diskriminaciji in dosegu socialnega dela na področju dela z romunskimi Romi v Avstriji. Povsem na koncu sledita dve poročili: Tadeja Kodele in Nina Mešl predstavita začetek izobraževanja za delo z družinami s številnimi izzivi v okviru projekta LIFE v Ljubljani, Emanuela Fabijan pa poroča o regionalni konferenci o izboljšanju sistemov socialnega varstva v Armeniji, Azerbajdžanu, Gruziji in Moldaviji.

Ideali, ki jih imamo v socialnem delu nam dajejo moralno moč, da se zavzemamo za pravice uporabnikov in uporabnic, naša poklicna etika od nas zahteva, da se pridružimo uporabnikom in uporabnicam. Koliko zatiranja smo torej pripravljene požreti in koliko zatiranja smo sposobne prekiniti in ga ne prenašati naprej?

Vera Grebenc

Julij 2018

Viri

- Deutsch, M. (2006). A framework for thinking about oppression and its change. *Social Justice Research*, 19(1), 7–41.
- Harvey, J. (1999). *Civilized oppression*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Lipsky, M. (1980). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public service*. New York: Russel Sage Foundation.
- Young, I. M. (1990). *“Five Faces of Oppression,” justice and the politics of difference*. Princeton, NJ: Princeton University Press.